

THL jakoi TERVE-SOS-palkinnot katveisiin jäävien väestöryhmien sosiaali- ja terveystalveluille

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on myöntänyt vuoden 2012 TERVE-SOS-palkinnot saamelaisalueen päihdetyöhön, Pohjois-Savon Aluekehityssäätiön maaseutuyrittäjien kuntouttamiseen ja Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset yhdistyksen omaishoitajien tukeen ja kuntoutukseen. Arvioinnissa painotettiin muun muassa innovatiivisuutta ja hyödynnettävyyttä sekä "Aktiivinen kansalainen – vireä elämä" -teemaa. TERVE-SOS –tapahtumassa Tampereella 9.5.2012 jaetut palkinnot ovat 2 000 euroa.

Goikkanas-saamelaiset voimavarat päihdetyöhön – Mettäterapia perustuu luonnon käyttämiseen systemaattisena osana varhaisvaiheen päihdetyötä. Toimintapa lähtee paikallisyhteisöstä ja vastaa kohderyhmän tarpeita. Toimintamalli on tuotteistettu saamelaiset voimavarat huomioivaksi leirijaksoksi luonnossa ja lyhytneuvonnaksi. Molemmat toteutetaan saamelais-kulttuurilähtöisesti, jolloin asiakas kokee turvallisuutta, ymmärtää neuvoja ja tulee itse ymmärretyksi sekä voi ottaa puheeksi myös vaikeita asioita. Mallissa etsitään ratkaisuja päihdeettömään arkeen omassa elinympäristössä ja lähi- ja ystäväpiirissä, jolloin moniin arjen asioihin kiinnitetään huomiota eri tavoin kuin monen sadan kilometrin päässä olevilla kuntoutusjaksoilla. Asiakkaat ovat mukana kehittämässä toimintaa.

Palkintoraadin mukaan toimintamalli on kehitetty siinä ympäristössä, jossa ongelmat ovat syntyneet. Mallin tulokset näkyvät jo, koska asiakkaat ja kunnan sosiaalitoimi ovat ottaneet sen hyvin vastaan. Päihdekuntoutuskeskustelu on ollut positiivista ja saamelaisten alkoholin käytöstä uskalletaan keskustella nyt, vaikka saamenkielistä ja -kulttuurista päihdetyötä ei ole aiemmin tehty saamelaisten parissa. Toimintamalli on levitettävissä, ja kulttuurisensitiivinen lähestymistapa on sovellettavissa myös muihin kohderyhmiin ja palveluihin.

Aluekehityssäätiö/Maito-osaamiskeskus Maito-Savon **Kuntosavotta** tarjoaa Pohjois-Savon maaseudun yrittäjille ja heidän puolisoilleen fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvoinnin tukea. Yrittäjät voivat erilaisilla toimilla ja palveluilla vahvistaa ja ylläpitää omaa jaksamistaan työssä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. He saavat arkeensa uusia kokemuksia sekä hyvän mahdollisuuden tutustua alueen muihin yrittäjiin. Toimintamalleina ovat hyvinvointisuunnitelmat, erilaiset ryhmätoiminnot, Voimavarariihipalvelu, Irti Arjesta -ryhmät, Arjen voimaa pientyöryhmät, luennot ja koulutuspäivät, Vertaisliikuttajakoulutus sekä Kuntoremonttikurssit. Toiminta on yhä enemmän painottunut fyysisen hyvinvoinnin edistämisestä henkisen hyvinvoinnin huolehtimiseen. Hankkeeseen on osallistunut jo yli 1 500 henkilöä ja 655 yritystä, yhdistystä ja organisaatiota.

Kuntosavotta on saavuttanut innovatiivisuudellaan ison osan haastavasta kohderyhmästään, jonka työ on sitovaa ja aikaa vievää. Mahdollisuudet irrottautua työstä ovat rajalliset eikä lomittajien saaminen aina ole helppoa. Toiminta on motivoinut ihmisiä toimintaan, jolla voi

www.thl.fi

ylläpitää työkykyä, parantaa elämänlaatuaan ja kokeilla jotakin aivan uutta. Ryhmissä on yhdistetty ennakkoluulottomasti eri alojen maaseudun yrittäjiä. On uskallettu tarttua myös vaikeisiin aiheisiin. Hanke on aidosti maaseutuyrittäjien asialla ja avartanut näkemään palvelujen tarpeen ja tarjonnan uudeltaisesta näkökulmasta. Yrittäjät itse ovat voineet osallistua näiden kehittämiseen.

Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset –yhdistyksen **Vertaisvoima**-hankkeessa on vastattu omaishoitotilanteen päättäneiden sosiaalisen tuen ja kuntoutuksen tarpeisiin. Siinä on luotu uudenlainen Elämäniloa^{TM} -kursseista muodostuva toimintamalli, joka tukee voimaantua ja löytää menneisyyden läpikäymisen jälkeen tulevaisuudenuskoa. Omaishoidon päättäneet henkilöt ovat myös melkoinen voimavara, jos he vain saavat riittävästi tukea käydäkseen oman tilanteensa ja surunsa läpi. Heille on kertynyt tietoa ja taitoa, jolla he voivat tukea myös muita omaishoitajia. "Elämäniloa -kurssi. Voimaantumisen kautta vertaistukijaksi" on ollut apuna vapaaehtoisten omaishoitajien rekrytoinneissa. Monet omaishoitajat haluavat jatkaa yhdistyksessä toimintaansa helpottaakseen yksinäisyyttään. Mukana olo on näkynyt entisten omaishoitajien parantuneena sosiaalisena toimintakykynä.

Palkintoraati toteaa, että omaishoitajat on ajankohtainen ja tavallaan uusi tuen tarpeessa oleva väestöryhmä. Heidän tilanteestaan on hyvin niukasti tutkittua tietoa, vaikka he ovat kasvava ryhmä. Hankkeessa on tuotettu uutta tietoa omaishoitajien tarpeista ja kehitelty heille sopivia tukimuotoja. Kyse on suuresta joukosta henkilöitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea uudessa elämäntilanteessa omaishoidon päätyttyä. "Elämäniloa" –kurssin vaikutukset näkyvät osallistujien kasvoilla ja piristyneenä käytöksenä. Myös tulosten mukaan omaishoitajat saavat kurssilta voimia ja keinoja käsitellä surua. Omaishoitajien kanssa luotua osallistavaa toimintamallia voi levittää ja soveltaa myös muille toimijoille.

TERVE-SOS-palkinto on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tunnustus poikkeuksellisen onnistuneelle, esimerkilliselle tai valtakunnallisesti merkittävälle ja innovatiiviselle sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus- ja kehittämis- tai kokeiluhankkeelle. Palkintoehdotuksia tuli tänä vuonna yhteensä 25, ja ne arvioi THL:n asiantuntijoista koostettu palkintotyöryhmä: Pekka Karjalainen, Vappu Karjalainen, Anna Keto-Tokoi, Outi Lyytikäinen, Merja Kovanen, Katri Vataja ja Ritva Salmi. Vuodesta 1990 vuosittain on jaettu 1–5 palkintoa ja mahdollisesti 1–3 kunniakirjaa.

Lisätietoja:

Goikkanen-saamelaiset voimavarat päihdetyöhön – Mettäterapia www.gcf Finland.fi/?id=69479

Ristenrauna Magga, toiminnanjohtaja, SamiSoster ry

puh: 0400 341 154, ristenrauna.magga@samisoster.fi

Kuntosavotta www.kuntosavotta.fi

Susanna Kähkönen, hankevetäjä, Aluekehityssäätiö

puh: 044 534 4215, susanna.kahkonen@aluekehityssaatio.fi

Vertaisvoima <http://www.oulu.seudunomaishoitajat.fi/index.php?pid=110&lg=fi>

Leena Welling, projektityöntekijä, Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset ry

puh. puh: 040 350 5955, 08 882 1690, leena.welling@omaishoitajat.inet.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) 020-alkuiset puhelinnumerot poistuvat käytöstä 9.5.2012. THL:n viestintä palvelee teitä numerossa 029 524 6161 arkisin kello 9-16. Vaihteen uusi numero on 029 524 6000.